



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## **Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia**

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

**Thomas <von Aquin, Heiliger>**

**Venetiis, 1593**

Qvaestio LXXXV. De actibus patriæ quibus aliquid de rebus exterioribus  
Deo offertur. Et primo de sacrificijs.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

**AD SECUNDVM** dicendum, quod sub maiestate divina intelligitur omnis Deus excellentia, ad quem pertinet quod in ipso, sicut in summo bono, beatificamur.

**AD TERTIVM** dicendum, quod quia una est excellentia trium personarum, unus honor & reuerentia, eis debetur, & per consequens una adoratio. In cuius figuram cum legitur de Abraham, Genes. 18. quod tres uiri apparuerunt, adorans, unum alloquitur dicens. Domine, si inueni gratiam &c. Terna autem genuflexio signum est ternarii personarum, non autem diuersitatis adorationum.

ARTICVLVS II.

*Utrum adoratio importet actum corporalem.*

Supra q. 81.  
ar. 7. Et 3. di.  
9. q. 1. ar. 3. q.  
3. & 3. cōtra  
c. 119.

**AD SECUNDVM** sic proceditur. Videtur quod adoratio non importet actum corporalem. Dicitur enim Io. 4. Veri adoratores adorabunt Patrem in spiritu, & ueritate: sed id quod fit in spiritu, non pertinet ad corporalem actum. ergo adoratio non importat corporalem actum.

¶ 2 Præ. Nomen adorationis ab oratione sumitur: sed oratio principaliter consistit in interiori actu, secundum illud 1. ad Cor. 14. Orabo in spiritu, orabo & in mente. ergo adoratio maxime importat spirituale actum.

¶ 3 Præ. Corporales actus ad sensibile cognitionem pertinent: Deum autem non attingimus sensu corporis, sed mentis. ergo adoratio non importat corporalem actum.

Glo. ordinata ibid.  
Lib. 4. Orth. scilicet in princ.  
cap. 13.

**SED CONTRA** est, quod super illud Exo. 20. Non adorabis ea, neque colas: dicitur glo. Nec affectu colas nec specie adores.

**RESPON.** Dicendum, quod sicut Damasc. \* dicit in 4. lib. Quia ex duplici natura compositi sumus, intellectuali. scilicet & sensibili, duplicem adorationem Deo offerimus. spirituales, quæ consistit in interiori mentis deuotione: & corporalem, quæ consistit in exteriori corporis humilitione. Et quia in omnibus actibus patriæ id, quod est exterius, refertur ad id, quod est interius, sicut ad principalis: ideo ipsa exterior adoratio fit propter interiorem, ut uidelicet per signa humilitatis, quæ corporaliter exhibemus, excitetur noster affectus ad subiiciendum se Deo: quia commune naturale est nobis, ut per sensibilia ad intelligibilia procedamus.

**AD PRIMVM** ergo dicendum, quod etiam adoratio corporalis in spiritu fit, in quantum ex spirituali deuotione procedit, & ad eam ordinatur.

q. 81. ar. 12.

**AD SECUNDVM** dicendum, quod sicut oratio primordialiter est quidem in mente, secundario autem uerbis exprimitur, ut supra dictum est, ita etiam adoratio principaliter quidem in interiori Dei reuerentia consistit, secundario autem in quibusdam corporalibus humilitatis signis, sicut genu flectimus, nostram infirmitatem designantes in comparatione ad Deum. Prosternimus autem nos, quasi proficientes nos nihil esse ex nobis.

**AD TERTIVM** dicendum, quod etsi per sensum Deum attingere non possumus, per sensibilia tamen signa mens nostra prouocatur, ut tendat in Deum.

ARTICVLVS III.

*Utrum adoratio requirat determinatum locum.*

1. Tim. 2.

**AD TERTIVM** sic proceditur. Videtur quod adoratio non requirat determinatum locum. Dicitur enim Io. 4. Venit hora quando neque in monte hoc, neque in Hierosolymis adorabitis Patrem: eadem autem

tem ratio videtur esse & de alijs locis: natus locus non requiritur ad adorandum.

¶ 2 Præ. Adoratio exterior ordinatur ad interior adoratio fit ad Deum, ut in corpore exterior adoratio non requirit determinatum locum.

¶ 3 Præ. Idem Deus est, qui in nouo Testamento adoratur: sed in veteri testamentum ratio ad occidentem, nam ostium tabernaculi ad orientem, ut habetur Exodus. Item ratione etiam nunc debemus adorare, si aliquis locus determinatus adorandum.

**SED CONTRA** est, quod dicitur Ila. 66. Luc. 19. Domus mea, domus orationis.

**RESPON.** Dicendum, quod sicut dicitur in ratione principalior est interior deuotione: dicitur autem est, quod pertinet exteriori ad corpus. Mens autem interior apprehendit Deum: sed exterior comprehendit aliquo loco: sed corpore esse est quod in determinato loco, & in terminatio loci non requiritur ad adorandum: quasi sit de necessitate ipsius, sicut in quodam decentiam, sicut & alia corporalia.

**AD PRIMVM** ergo dicendum, quod Deba prænunciat cessationem adorationum ritum Iudæorum adorantium in Hierosolymis, & secundum ritum Samaritanorum adorantium in monte Garizim. Verique ritus exterioris adorationis spirituali euangelii ueritate, secundum quod dicitur in monte Garizim. Vterque ritus exterioris adorationis in loco Deo sacrificatur, ut dicitur in libro Iudicum.

**AD SECUNDVM** dicendum, quod dicitur in loco Deo sacrificatur, ut dicitur in libro Iudicum. locus eligitur ad adorandum non propter adoratum, quasi loco concludatur, sed propter adorantes: & hoc triplici ratione. Primo, propter loci consecrationem, ex qua ipse locus deuotionem concipit orantes, ut magis deo dicatur sicut patet ex adoratione Salomon orantis in Ierusalem, propter sacra mysteria, & alia que in loco continentur. Tercio, propter quod in loco adorantium, ex quo fit orationis, ut patet in libro Math. 23. Vbi dicitur congregati in nomine meo, ubi sunt pedes meos.

**AD TERTIVM** dicendum, quod dicitur in libro Iudicum. dam decentiam adoramus ueris corde, ut patet in libro Iudicum. Ad hoc nobis manifestatur in motu cordis, ut patet in libro Iudicum. Secundum, propter paradysum in conuentione, ut legitur Gen. 2. secundum litteram interpreti, quasi quæramus ad paradysum, ut patet in libro Iudicum. Tercio, propter Christum, qui est locus adorantium, Zach. 6. Et qui ad orientem, & ab oriente etiam adorabitis Deum, secundum illud Math. 24. Sic ut adorabitis Deum, & ab oriente, & ab occidente uentus filij hominis.

QVAESTIO LXXXV.

*De his que a Deo fidelibus dantur in quatuor articulis distincta.*

**OSTEA** consideranda est de actibus, quibus ad Deum que res exteriores Deo offeruntur.

¶ Circa quos occurrit duplex consideratio. Primo quod de his, que

Videtur. hoc esse salum: quoniam aut est sermo de defectibus corporis, aut de defectibus anime, aut virtutibus. Sed proprie defectus corporis non dicitur naturalis ratio. hominem superiori adit...

Deo a fidelibus dantur. Secundo, de votis, quibus ei aliqua promittuntur. Circa primum considerandum est de sacrificiis, oblationibus, primitiis, & decimis.

Circa sacrificia quaruntur quatuor.

- ¶ Primò, Vtrum offerre Deo sacrificium sit de lege natura.
¶ Secundo, Vtrum soli Deo sit sacrificium offerendum.
¶ Tertio, Vtrum offerre sacrificiū sit specialis adus virtutis.
¶ Quarto, Vtrum omnes teneantur ad sacrificium offerendum.

ARTICVLVS I.

Vtrum offerre sacrificium Deo sit de lege natura.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, qd offerre sacrificiū Deo non sit de lege natura. Ea enim quæ sunt iuris naturalis, communia sunt apud omnes homines: non autem hoc contingit circa sacrificia. Nam quidam leguntur obtulisse in sacrificium panem, & vinum, sicut de Melchisedech dicitur Gen. 14. & quidam hæc, quidam vero alia, vt animalia: ergo oblatio sacrificiorum non est de iure naturali.

¶ 2 Præ. Ea quæ sunt iuris naturalis oēs iusti seruauerunt: sed non legitur de Isaac, qd sacrificiū obtulerit, neque etiam de Adam, de quo tamen dicitur Sap. 10. quod sapientia eduxit eum a delicto suo. ergo oblatio sacrificij non est de iure naturali.

¶ 3 Præ. Aug. dicit 10. de ciuit. Dei, qd sacrificia in quadā significantia offeruntur: uoces autē quæ sunt præcipua iter signa, sicut idē dicit in libro de doct. christ. non significant naturaliter, sed ad placitum, secundum Philo. ergo sacrificia non sunt de lege naturali.

SED CONTRA est, qd in quolibet ætate, & apud quaslibet hominum nationes semper fuit aliqua sacrificiorum oblatio: quod autem est apud omnes, videtur naturale esse. ergo & oblatio sacrificiorum est de iure naturali.

RESPON. Dicendum, qd naturalis rō dicitur homini, qd alicui superiori subdatur propter defectus, quos in seipso sentit, in quibus ab

aliquo superiori eget adiuuari, & dirigi. Et quicquid illud sit, hoc est quod apud omnes dicitur Deus. Sicut autem in rebus naturalibus naturaliter inferiores superioribus subduntur: ita et naturalis rō dicitur homini secundum naturalem inclinationem, ut ei quod est supra hominem, subiectionem, & honorem exhibeat secundum suum modum. Est autem modus conueniens homini, ut sensibilibus signis utatur ad aliqua exprimenda, quia ex sensibilibus cognitionem accipit: & ideo ex naturali ratione procedit, quod homo quibusdam sensibilibus rebus utatur, offerens eas Deo in signum debite subiectionis & honoris, secundum similitudinem eorum, qui dominis suis aliqua offerunt in recognitionem dominij. Hoc autem pertinet ad rationem sacrificij: & ideo oblatio sacrificij pertinet ad primum naturale.

AD SECUNDVM dicendum, qd Adā, & Isaac, sicut & alij iusti, Deo sacrificium obtulerunt, secundum sui temporis congruentiam, ut patet per Greg. qui dicit, qd apud antiquos per sacrificiorum oblationes remittebatur peccati originale. Non tamen de omnibus iustorum sacrificijs fit mentio in Scriptura, sed solum de illis, circa quæ aliquid speciale accidit. Potest tamen esse ratio, quare Adam non legitur sacrificium obtulisse, ne quia in ipso notatur origo peccati, simul etiam in eo sanctificationis origo signaretur. Isaac uero significauit Christum, in quantum ipse oblatum est in sacrificium, unde non oportebat ut significaretur quali sacrificium offerens.

AD TERTIVM dicendum, qd significare conceptus suos est homini naturale: sed determinatio signorum est secundum humanum placitum.

munia, ea uero quæ sunt de dictamine naturali, ut conclusiones inuestigatae, non conceduntur ab omnibus, quia nec ab oibus cognoscuntur.

tim, uel discurrendo, & multum studendo &c. habere possimus. Et hoc modo intellexit auctor dicens, qd rō naturalis dicitur. Ita qd in rebus naturalibus naturaliter inferiores superioribus subduntur: ita et naturalis rō dicitur homini secundum naturalem inclinationem, ut ei quod est supra hominem, subiectionem, & honorem exhibeat secundum suum modum. Est autem modus conueniens homini, ut sensibilibus signis utatur ad aliqua exprimenda, quia ex sensibilibus cognitionem accipit: & ideo ex naturali ratione procedit, quod homo quibusdam sensibilibus rebus utatur, offerens eas Deo in signum debite subiectionis & honoris, secundum similitudinem eorum, qui dominis suis aliqua offerunt in recognitionem dominij. Hoc autem pertinet ad rationem sacrificij: & ideo oblatio sacrificij pertinet ad primum naturale.

AD PRIMVM ergo dicendum, qd sicut supradictum est, aliqua in cōi sunt de iure naturali, quorum determinationes sunt de iure positivo, sicut qd malefactores puniuntur, habet lex naturalis: sed qd tali poena, uel tali puniatur, est ex cōstitutione diuina, uel humana. Similiter et oblatio sacrificij in cōi est de lege naturali, & ideo in hoc oēs conueniunt: sed determinatio sacrificiorum est ex institutione humana, uel diuina, & ideo in hoc differunt.

AD SECUNDVM dicendum, qd Adā, & Isaac, sicut & alij iusti, Deo sacrificium obtulerunt, secundum sui temporis congruentiam, ut patet per Greg. qui dicit, qd apud antiquos per sacrificiorum oblationes remittebatur peccati originale. Non tamen de omnibus iustorum sacrificijs fit mentio in Scriptura, sed solum de illis, circa quæ aliquid speciale accidit. Potest tamen esse ratio, quare Adam non legitur sacrificium obtulisse, ne quia in ipso notatur origo peccati, simul etiam in eo sanctificationis origo signaretur. Isaac uero significauit Christum, in quantum ipse oblatum est in sacrificium, unde non oportebat ut significaretur quali sacrificium offerens.

AD TERTIVM dicendum, qd significare conceptus suos est homini naturale: sed determinatio signorum est secundum humanum placitum.

munia, ea uero quæ sunt de dictamine naturali, ut conclusiones inuestigatae, non conceduntur ab omnibus, quia nec ab oibus cognoscuntur.



